

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Tri nove vojne napovedi.

Dne 27. avgusta je napovedala Rumunija Avstro-Ogrski vojno; dne 28. avgusta pa Italija Nemčiji in Nemčija Rumuniji. Vojna napoved Italije ni položaja bistveno nič spremenila; rumunska vojna napoved Avstro-Ogrski je pa podaljšala bojno črto za okoli 600 kilometrov na rusko-rumunskem izhodnem bojišču. Dosedaj je šla fronta od Rige proti jugu do gališke meje, skozi izhodno Galicijo in Bukovino do izhodnih Karpatov. Nova bojna črta pa oklepa Sedmograško po podaljšku Karpatov od Bukovine pa tja do Donave pri Oršavi.

Rumunija je dolgo časa igrala vlogo premetenega trgovca; nedavno je še sklepala z Avstro-Ogrsko in Nemčijo trgovsko pogodbo, bila je zavezniča teh dveh držav, toda v trenutku, ko se je že prej dobro oborožila med vojno, je na pritisk entente in na velike obljube, da dobi za odškodnino Sedmograško, Banat in kos Bulgarije, vstopila v vojno na strani entente. Bulgariji doslej Rumunija še ni napovedala vojne, ali to stori, ali ne, še ne vemo, vsekakor pa postaja položaj in interesna sfera Bulgarije drugačen nego je bil doslej. Odločitev prinese bližnji dogodki.

Še preden je Rumunija napovedala Avstro-Ogrski vojno, so Rusi vkorakali na rumunsko ozemlje in hočejo napasti v Dobrudži Bulgarijo. Rumunija je sklenila pogodbo z entento že meseca aprila, a je najbrže napovedala vojno sedaj, ker so Bulgari in Nemci pričeli ofenzivo proti Serrailovi armadi v Solunu, hoteč s tem priskočiti ententi na pomoč.

Kakor poroča avstro-ogrski vojni stan, bo avstrijska armada uredila svojo obrambno črto na enak način, kakor je to storila na Tirolskem, to je, bojna črta ne bo šla popolnoma ob meji, marveč po ozemlju za državno mejo, ki je pa pripravneje in primerno utrjeno.

Z rumunsko vojno napovedjo se je izpopolnil okoljevalni obroč. Na suhem mejita Avstro-Ogrska in Nemčija samo še na tele nevtralne države: na Švico, Avstrijo in Nemčija, na Nizozemsko in Dansko, Nemčija in na Grško, Bulgarija in Avstro-Ogrska po zasedeni Srbiji in Albaniji.

Krog je s tem napadom precej izpopolnjen, vendar pa je ta napoved dejstvo, ki je bilo z njim skoro računati že od vsega početka vojne, dasi v strateškem oziru ni tako velikega pomena. Kakor vse kaže je to poizkus, ki hoče popraviti neuspelo ofenzivo ob Semei in deloma tudi počasno rusko ofenzivo, ker se ni sta obnesli tako, kakor so pričakovali ententaši.

Jellen Key o miru.

Znana švedska pisateljica Jellen Key je sestavila na povabilo nevtralne mirovne konference v Štokholmu ob drugi obletnici vojne mirovni oklic »dve leti«. Oklicu so nekateri ugovarjali v nekaterih

stvareh, zato pojasnjuje pisateljica svoje stališče v »Socialdemokratu«. Tukaj navajamo nekatera mesta iz njenih izjav:

»Na strani entente so postavili smotre, kakor n. pr. razkosavanje Nemčije, odpravo nje enotnosti, progon Hohenzollercev itd. To so vojni smotri, ki jih je treba po mojem mnenju opustiti, ker bi, če bi bili izvedeni, imeli za posledico mogočnejše ojačenje militarizma v Nemčiji kakor kdaj prej, in maščevalna vojna bi postala neizogibna.

Glede nemških vojnih smotrov pa sem mnenja, da se bodo morali prilagoditi željam socialnodemokratske manjšine: prav nobene aneksije.

Nacionalistiško hujskaško časopisje na Angleškem in Francoskem je že leta neizmerno agitiralo za vojno proti Nemčiji, prav tako je po duhu sorodno časopisje v Nemčiji vzpodbujalo vojno razpoloženje tam. V vseh treh deželah so bili možje — zlasti socialisti —, ki so se trudili za mirno poravnavo sporov. Toda nacionalisti njih dežel so se bojevali proti njim, in tako je nastalo razpoloženje, ki je vedlo do tega, da...

Želim, da raztegnejo Francozi in Angleži svojo zahtevo po osvoboditvi zatiranih narodov tudi na vsa ljudstva, ki jih ima Rusija pod svojim jarmom, in ki jih vlada Anglija. Dokler se svetu jasno ne dokaže, da gre res za vse zatirane narode, toliko časa ne moremo mi nevtalci angleško-francoskega vojnega smotra za »Pravico in svobodo zatiranim ljudstvom« pozdravljati z nerazdvojenim navdušenjem.

Želim zmago načel internacionalne socialne demokracije in pacificizma potom vojne in mislim, da bo le po opustitvi njih vojne iznova združena socialna demokracija izvedla boj proti imperialističkim silam po vseh deželah, ki se danes vojskujejo.

Od zmage Anglije in Francije bi bili utegnili pričakovati zmago pravice in svobode, če ne bi bili zvezani z Rusijo. Toda ta Anglija ali ta Francija, ki hoče sedaj zdrobiti Nemčijo, ne more pravici in svobodi pripraviti triumf. Pravtako malo so prijatelji pravice in svobodoljubni oni deli nemškega ljudstva, ki hočejo doseči mir z nasilstvi v vojni in aneksijami. Na obeh straneh so eni in tisti, ki žele popustljivost pri vojnih smotrih, ki hrepene po zmagi za načela, po katerih naj dosežejo vsi narodi pravico in svobodo.

Premog in vojna.

Premog je v gospodarstvu družbe silno velikega pomena, ki ga pa tudi ob vojni prav nič ne izgubi. Dočim je ob mirnem času v prvi vrsti gospodarski pomoček, v vojni pa utegne postati izrazit vir političke sile. Premog rabijo pri izdelovanju vojnih potrebščin ter tudi pri njih prevažanju. Značilno za ta primer je prerekanje med Anglijo in Italijo zaradi dobave premoga Italiji, v poslednjem pa vpliva na pogajanja med Nemčijo in Švico važno vprašanje.

Ozrmo se nekoliko na obe skupini evropskih držav, ki sta sedaj med seboj v vojni in primerjajmo množino premoga, ki ga pridelujejo v teh državah, pa opazimo, da razlika ni velika med množino pridelanega premoga na eni ali drugi strani. Nemčija je pridelala leta 1913 okoli 280 milijonov ton premoga, Anglija pa 290 milijonov; v Avstro-Ogrski so pridelali 42 milijonov ton, na Francoskem pa 40 milijonov, v Rusiji 30 milijonov in v Belgiji 20 milijonov ton. Druge dežele pridelajo razmeroma malo premoga. Ob sedanjem položaju so pa skoro vsi belgijski, najvažnejši francoski in velik del ruskih premogovnikov v nemški upravi. Pred vojno je porabila Nemčija zase 250.129.000 ton, Anglija pa le 192.129.000, a 74.578.000 ton ga je izvozila v druge dežele. Nemčija je izvozila leta 1913 le 34.594.000 ton. Prvenstvo je imela Anglija zaradi nizkih transportnih cen, a zaloge premoga so v Nemčiji mnogo večje nego na Angleškem. Premogovna industrija se je v Nemčiji izdatno izpopolnila in je jela ogrozati angleški izvoz. Anglija je izvažala premog na Francosko, v Italijo, Belgijo, na Špansko, Portugalsko in tudi na Balkan. Premog ji ni služil le kot izmenjevalno blago, marveč si je Anglija s svojo kupčijo hotela povečati in zagotoviti tudi politički vpliv. V zadnjem času je jela Nemčija izvažati premog v Belgijo, Francijo, Italijo in Rusijo. Dežele, ki je njih industrija odvisna od uvoza premoga iz inozemstva, ne morejo samostojno dvigniti svoje industrije ter postajajo bolj in bolj odvisne od svojih dobaviteljic. To nam potrjuje tudi že kar suženska podreditev Francije in Italije londonski trgovski dobičkarški politiki.

Osrednji državi hočeta ta moment izrabiti zase. Zaraditega so nemške in avstroogrške industrijske družbe nedavno ustanovile posebno zvezo za skupno preskrbljevanje Balkana s premogom. Zveza je sklenila posebno pogodbo glede carinskih in prometnih vprašanj ter hočejo s tem pridobiti večji vpliv na gospodarski razvoj balkanskih in sosed. dežel.

Vprašanje premoga je torej tudi tesno spojeno s smotri sedanje vojne in naj bodo že kakršnikoli pogoji in dogovori bodočega miru, je vendar le gotovo, da bo tudi po vojni obstajal konkurenčni boj za gospodarski vpliv, po katerem se končno ravnajo tudi politički odnošaji. Zdelo se nam je torej potrebno, zabeležiti ta stremjenja, da naši čitatelji spoznajo, kako marljivo so industriji na delu.

Nepremagljiva velesila.

... Mi smo doslej, piše grof v. Grotthuß v Türmerju, še vse svoje sovražnike zadeli na glavo in smemo se nadejati, da bomo sami z njimi obračunali.

Le eden nam je nevpogljivo kljuboval, le ena sila se je doslej izkazala kot nepremagljiva, velesila — oderuštvo. Oderuštvo je najmočnejše od vseh, to je pravi zmagovalac v tej vojni in mirujoča točka v menjajočih se dogodkih. Naj se gibljejo boji tako ali tako, naše vojaštvo

se premika z enega bojišča na drugo — oderuštvo ne omahuje in se ne umakne s svojega prostora: kakor pajek sedi nepretrgoma v svoji mreži, debelega in ru-deče napihnjene lica od zavžitih krvavih žrtev, čakajoč poželjivo, toda z mirno gotovostjo novih žrtev. Oderuh je mož sedanjega »velikega časa«, zakaj on je razumel »zahtevo trenutka«: »Baši denar v svojo mošnjo!« In nič ne more značajnega oderuha odriniti od izpopolnitve te dobro razumevane zahteve. Proti značajnemu oderuhu je vsakršna državna in vladna oblast nemogoča: »Nas ne more nihče!« Zakaj tudi on govori o sebi, kakor vsa veličanstva, v množini: Njegovo veličanstvo oderuh. In ali ni res on gospodar v tem času?

Če pojde tako naprej kakor doslej, in se ne ukrene kaj korenitega, še utegne priti do tega, da nas vse naše žrtve in zmage ne bodo obvarovale, da bomo morali iz angleške roke sprejeti angleški mir. To se mora povedati naravnost, ker ne temelji na domnevani, marveč na resnični nevarnosti. Nevarnost, s katero pozna ljudstvo samo, in je čudno, da se ne spozna ali pa se podcenjuje. Še je čas, da jo odrinemo, toda skrajni čas, in kar je v zamujenem izgubljenega in pokvarjenega, se že danes ne da več popraviti. Ni treba nikakršnega proroškega duha, da povemo, kaj vse nam še vzcete doma, če se ne preide končno k odrešitvi dejanjem.

Sami odloki (ali celo že skoro otroški »dobrohotni opomini!«) niso dejanja. Besed ima ljudstvo vseh slojev tako dosti in preveč, če jim takoj ne slede uspešna dejanja, da jih sprejema le s prikrito nevoljo, ker vidi pri tem, le tolste obraze oderuhov, ki se široko in zadovoljno smehljajo...

Vse to je pisano za Nemčijo, a od besede do besede velja tudi pri nas...

Svetovna vojna.

V minulem tednu se je bojišče nekoliko povečalo. Ruska fronta se je potegnila od Bukovine pa doli do Oršave ob Dunavu, ker so tudi Rumuni pričeli vojno proti Avstro-Ogrski.

Na italijanski bojni črti so veliki ofenzivni sunki nekoliko ponehali. Glavni napadi se vrše med Vipavščico in Novo vasjo, kjer zlasti z artiljerijo obstreljujejo naše pozicije. Nekoliko so napadali Italijani tudi na tirolski fronti.

Vojna napoved Italije Nemčiji se je izvršila na pritisk entente. Zakaj Italija je imela velike gospodarske ugodnosti od Nemčije, zlasti je dobivala iz Nemčije premog. Vojno razmerje pride torej le v trgovinskem pogledu in pa eventualno na avstrijsko-italijanskem bojišču do izraza.

Poročilo o vojni napovedi Italije Nemčiji ni zbudilo v Italiji nikakega hrupnega veselja. Listi ne poročajo o razvitih zastavah in o predčasnem triumfalnem kričanju radi bodočih zmag. »Corriere della sera« poroča, da je Milan sprejel naznanilo povsem dostojno. V kavarnah v notranosti mesta in v gledališčih so svirali nacionalne melodije in skupina nacionalistov je korakala z zastavo do »Popolo d' Italia« in do nacionalnih spomenikov, pa se je kmalu razpršila. Slično se poroča iz Rima. V Turinu, Genovi, Bolonji, Florenci itd. najbrže sploh ni bilo nikakih javnih pojavov o kakem veselju radi vojne napovedi.

Na italijanski fronti torej ni ne posebnih dogodkov, pa tudi ne posebnih sprememb.

Na ruskem bojišču se vrše boji v posameznih oddelkih zlasti o Voliniji in Galiciji. Nastalo je pa na celji frontni ne-

kako obče hladneje bojevanje, ki pa naznanja le nov večji napad, zlasti sedaj, ko bodo Rusi ojačili tudi rumunsko bojno črto in pričeli operacije v Dobrudži proti Bulgarom. Za rusko fronto se vrše nove organizacije vojnih armad, kakor so poročali nevtralni listi.

Napadi so bili odbiti z velikimi izgubami za nasprotnika zlasti ob Dnjestrju in v okolici Lucka v Voliniji.

Malo ur po rumunski vojni napovedi je prišlo na skrajnem južnem krilu armade nadvojvode Karla že do spopadov med avstro-ogrskimi in rumunskimi četami. Naše armadno vodstvo je spoznalo kritičnost razmerja z Rumunsko in se je seveda primerno vojaško pripravilo ter zasedlo prelaze v južnih Karpatih, kjer je bilo pričakovati, da bodo poskusili Rumuni vdreti. Na prostoru kakih 120 km zračne črte so se vršili 27. avgusta prvi obmejni boji z rumunsko infanterijo. Zdi se, da je izbrala Rumunska kot glavno točko za svoj sunek prelaz ob reki Aluti (Rotenturmski prelaz ali Verestorom szoros) južno od Sibinja (Hermanstadta). Tam hočejo prekoračiti razmeroma nizke višine, ker je prodiranje preko Sibinjskih gora pretežavno, saj se dvigajo gore v teh gorovjih do 2500 m visoko. Bolj proti izhodu so poskusili prekoračiti mejo na mnogo bolj važnem prelazu v Braških gorah, 1040 m visoki Tömöški prelaz, preko katerega gre izborna cesta iz Sedmograške na Rumunsko ter železnica Braš - Sinaja - Bukarešta. Povsod so naše obmejne straže zavrnille Rumunce že pri prvem poskusu priti na naše ozemlje.

V prelazu Alute je prišlo do boja, tekom katerega so naše čete zavrnille dva rumunska bataljona. Tu so imeli Rumuni tudi prve svoje mrtve. Ob rumunski meji se je prebivalstvo lahko oddahnilo, saj je prišlo po neznosno dolgi dobi napetja do gotovosti.

V oddelku proti Kronstadtu so Rumuni prodrli dalje ter dospeli do strateško malo važnega Kronstadta. Avstrijske čete zastavijo resno svoje odporne sile na primerni in ugodni bojni črti.

Na balkanskem bojišču je postalo vse bolj živahno. Bulgari in Nemci prodirajo v polkrogu od Kavale pa do Nove Srbije proti Solunu. Sarraill se je postavil resno v bran ter ima, kakor poroča grško časopisje do 400.000 mož vojaštva. Ententa pritiska iznova na Grčijo, da sedaj stopi v vojno. Zlasti agitirajo Venecelisti za udeležbo na vojni. Vse kaže, da se Grčija ne bo mogla dolgo upirati besnemu pritisku in agitaciji. Sedaj je zopet obolev kralj Konstantin in ministrski predsednik Zaimis namerava odstopiti.

Z balkanskega bojišča so se zadnje dni vojna poročila zakesnila.

Na francoski fronti se vrše posamezni boji kakor na ruski fronti. Zeppelinii so zopet napadli angleške obrežne kraje.

O ofenzivi na zapadu vohče izrekajo ameriški poročevalci, kakor poročajo iz Berolina, svoje prepričanje, da se bo ofenziva entente na zapadu tekom enega meseca ponesrečila. Angleži in Francozi žrtvujejo zaman svoje ljudi. Nemško fronto je popolnoma nemogoče prebiti. Vse nemške pozicije so tako trdne, kakor trdnjava. Tudi s svojo desetkratno premočjo ne bo ententa opravila ničesar.

Domači pregled.

Vse naročnike »Delavca«, ki jim je naročnina potekla, tem potom vljudno opozarjamo, da jo blagovolijo takoj obnoviti, da ne bo pri dostavljanju kake ne-ljube zamude. Pri spremembah naslova naj se naznani tudi prejšnji (stari) naslov. To velja zlasti za naročnike onih krajev,

ki so bili evakuirani. Ponovno pa prosimo vse sodruge in čitatelje »Delavca«, da podpirajo in širijo delavski list.

Upavništvo.

Minister za notranje stvari princ Hohenlohe je dobil dopust zaradi bolehnosti. Nadomestoval ga bo grof Handel. Hohenlohe je bil pred izbruhom vojne z Italijo tržaški namestnik.

Novo šolsko leto. Kako radi naglašamo velik pomen dobre šolske vzgoje. Sedaj imamo že dve leti, ki v marsičem ovira razvoj šolstva, ovira redno poučevanje in tudi na vzgojo vohče vplivajo vojne razmere neugodno. Eno glavnih nedostatkov sedanje šole je to, da se na mnogih ljudskih šolah ne poučuje realnih predmetov, je uveden le delni pouk itd. Seveda sedanje izredne razmere niso take kakršne so ob mirnem času in da nastajajo tupa tam težkoče, ki jih ni mogoče odpraviti. Toda prav zaradi tega, ker smo prepričani da so realni predmeti silno potrebni za življenje in se bo družabno življenje bolj posvečalo tehniki in gospodarstvu kakor je to bilo doslej, bi morali vso pozornost obrniti na to stran šolske izobrazbe. Že nekaj let priporočamo staršem, da naj dajo svoje otroke rajši v meščanske ali obrtne šole nego v latinske šole. To smo delali iz prepričanja, da je tako prav, in zato želimo tudi sedaj ob početku šolskega leta, da se šolske oblasti zavzamejo za normalni razvoj šolstva. Tako so tudi v Ljubljani že dve leti opustili obrtne nadaljevalne šole za vaju. Ne vemo, s čim se da to popolnoma opravičiti?

Iz Idrije. Lokalni delavski odbor rudarske zadruga je sprejel od večje skupine rudniškega delavstva peticijo, ki se glasi:

1. C. kr. rudniško ravnateljstvo se naprosi, da nakupi in sicer: a) od 16. septembra t. l. naprej do 30. oktobra 1916 toliko krompirja, kolikor ga potrebuje vse k rudniku spadajoče osebje, in sicer za čas od meseca septembra 1916 do konec meseca junija 1917; b) posreduje naj pri c. kr. dež. vladi, oziroma pri vojno žitnem prometnem zavodu, da se prepusti za idrijski rudnik, oziroma za k temu pripadajoče prebivalstvo, primerno množino pšenice ali pa pšenične moke po določeni postavniki maksimalni ceni v svrhu izdelave testenin (makaronov), katere naj bi izdelala po primerni ceni kaka solidna tovarna za testenine. Izdelki naj bi se aprovizirano razdelili med ljudi po potrebi; c) nakupi naj po jesenski ceni zadostne množine slanine in svinjske masti, ki naj se razdeljuje v lastni režiji rudnika zgolj k rudniku spadajočim ljudem; d) razglasi naj se, da se prijavijo vsi oni, ki bi želeli nabaviti zeljnih glav ter naj končno to množino nakupi rudniško ravnateljstvo in med priglašence razdeli; e) posreduje naj na pristojnih mestih, da dobi rudniško ravnateljstvo redno one množine pšenične moke, ki so neobhodno potrebne za redno razdeljevanje po postavi določenih množinah na posamezno k rudniku pripadajočo osebo; f) nabavi naj se večjo množino drv in premoga, da se odpomore v trdi zimi neizogibnim potrebam delavstva za kurivo; g) poizkuša naj se preskrbeti vsaj za one delavce, ki delajo izrecno v rudniku ali zunaj, potrebno množino usnja in podplatov, vsaj v svrhu popravila potrebnih čevljev.

2. C. kr. rudniško ravnateljstvo naj se naprosi, da prevzame vse v aprovizirano spadajoče življenske potrebščine v svojo lastno režijo in razdeljevanje za vse k rudniku spadajoče ljudi brez iz-

jeme, četudi so isti člani kateregakoli pridobitnega, oziroma konsumnega društva, ta želja se utemljuje s tem, da rudnik ni poklican, nabavljati ter izročati lastno kupljeno blago za privatnike, ki niso z rudnikom v nikakoli zvezi. Vse blago, ki se izroči privatnim korporacijam v razdeljevanje med takozvane svoje ljudi, smatrajo podpisanci, da je neopravičeno odvzeto rudniškemu osebju, katera množina blaga, kakor je doslej dokazano, ni niti za rudniške ljudi zadoščala. Za aprovizacijo privatnega prebivalstva so poklicane občine, konsumna društva in trgovci ter druge aprovizacijske korporacije, ki pa si naj blago same preskrbujejo. V ostalem se prošnja utemljuje s tem, kakor je dokazano že po dosednji praksi, da se pomanjkanje ravno pri navedenih najvažnejših potrebščinah kaže najboljše. Da se priporoča nabavo teh potrebščin že jesenski čas, je vzrok v tem, da se blago v jeseni lažje dobi, so zmernejše cene ter se blago pred zimo lahko brez kvare spravi in s tem odstrani skrb zaradi pomanjkanja, ki preti idrijskemu delavstvu pozimi in prihodnjo spomlad, zlasti, ker je Idrija oddaljena od prometnih zvez.

Podpisanci stavijo v imenu idrijskega delavstva, ki se z navedenimi željami povsem in v celoti strinja, vse nade, da bo slavni odbor ves svoj vpliv za doseg opravičene prošnje uporabil ter predočil slavnemu c. kr. rudniškemu ravnateljstvu, da ni izvršitev te prošnje le v interesu delavstva samega, temveč tudi rudnika, ter celokupnega prebivalstva mesta Idrije in okolice.

Kedaj in v koliko je slavno rudniško ravnateljstvo voljno zgorajšnji prošnji in nujno upravičenim željam ustreči, naj se blagovoli delavstvu čimprej javno razglasiti.

V Idriji, dne 26. avgusta 1916.

Sledi več podpisov.

Odbor je na svoji seji dne 27. avgusta razpravljal o spomenici ter nje vsebini v celoti kot utemeljeno predložil c. kr. rudniškemu predstojništvu po svoji deputaciji. O razpravi in o odgovoru na predstojajočo spomenico bomo poročali.

Nogo si je zlomil v Idriji pri napravljanju drv za zimo v gozdu naš sodrug Franc Eržen. To je letos že druga nesreča pri napravljanju drv v gozdu. Opozarjamo na večjo previdnost pri tem delu.

Tržni dnevi ob sredah in sobotah v Idriji so prišli ob vso veljavo. Kot navadno druge dni v tednu, tudi ob tržnih dneh ne vidimo nikakršne zelenjave in nikakršnega sadja več na trgu. Da bi pa kupovali drugo blago na našem trgu kot nekdanj, smo pa že davno pozabili.

O cenah za meso in mast se je razpravljalo v zadnji seji osrednjega odbora c. kr. štajerske kmetijske družbe. Pri tem je predlagal odbornik Lenko, naj deluje centralni odbor na to, da se ustavi mesarjem in živinskim prekupcem sedanje nereelno trgovanje z mesom in mesnimi izdelki. Mesarji in barantavci prodajajo namreč meso in mast konzumentom za cene, ki niso s cenami z živino v nikakem razmerju. Ta gospoda je svoje premoženje v primeri z letom 1914 podesetorila. Ogrski ljudje so kupili vnaprej pri naših mesarjih mast po 8 K kilogram; na kakovost se pri tem mnogo ne gleda. Na Ogrskem se potem ta mast premeša in pride nazaj po cenah 12—13 K kilogram. — Živina se sedaj sicer ne sme več prosto prodajati iz ene roke v drugo, mesarji pa svoj posel nemoteno nadaljujejo. Ako bo šlo v tej smeri povoljno naprej,

bodemo imeli na Spodnjem Štajerskem kmalu dražje goveje meso kakor v največjih mestih.

Najvišje cene za klobase. Za nadrobno trgovino s klobasami je deželna vlada določila naslednje cene za en kilogram: za krakovske in debrecinske klobase 14 K, za brunšviške 10 K, za pariške 10 K 50 vin., za ekstraklobase 10 K 50 vin., za safalade in hrenovke 10 K, za sveže kranjske klobase 11 K in za polprekajene kranjske klobase 12 K 50 vin.

Manj piva bo. Med vojno varijo pivovarne 55 odstotkov tiste množine piva, ki so jo zvarili v mirnih časih. Zdaj bodo to množino še skrčili in se bo varilo le 30 do 40 odstotkov normalne produkcije.

Zvišanje davka na pivo. Danes je izšla nova cesarska naredba o preuredbi davka na pivo. Od 1. decembra 1916 bo državni davek na pivo zvišan od 34 vin. za hektolitersko stopnjo na 1 K 10 vin., zaeno pa bodo odpravljene deželne doklade in bodo dežele dobivale preostanke od države.

Novi davki. Že dlje časa je znano, da pripravlja finančno ministrstvo nove davke. Zdaj potrjuje to tudi oficiózni »Fremdenblatt«, ki piše: Finančni minister stopi v najkrajšem času z novimi davki pred javnost. Vojna posojila so narasla na 13 in pol milijard, za obresti je treba na leto 748 milijonov kron. Ta znesek se ne more pokriti iz državnih dohodkov in je treba torej kaj posebnega ukreniti. Sodi se, da je nameravano zvišanje direktnih in indirektnih davkov. Pri zadnjih se to zgodi v obliki doklad. Tudi dohodki iz prometnih naprav se bodo zvišali in se misli v prvi vrsti na zvišanje poštnih pristojbin in železniških tarifov.

Griža se je jela po nekaterih krajih pojavljati. Opozarjamo na to, da je griža nalezljiva in precej nevarna bolezen, ki se razširja z dotikanjem in po živilih in pijači, če pridejo nje kali nanje. Priporočati je ob pojavu bolezni zdravniško pomoč in snažnost ter izolacijo bolnika in razkuževanje vseh stvari, ki pridejo v dotiko z bolnikom. Griža se silno naglo razširja in jo ni zamenjati z navadno drisko.

V ogrskem državnem zboru je v zasedanju te dni nastopila opozicija z različnimi očitki vladi in z zahtevami, ki je nanje odgovarjal grof Tisza. Pravi vzrok opozicije se da le slutiti; iz razprav ga namreč ni razvideti jasno. Med drugim je zahtevala opozicija sklicanje delegacij in večkratno poročanje o položaju. Ogrska opozicionalna stranka je razmeroma majhna, zato tudi nje nastop ne bo mnogo vplival. Opozicionalci so tudi govorili o avstrijskih razmerah. Karoly, Aponny in Andrassy so v svojih nastopih naglašali popolno lojalnost.

Svetovni pregled.

Sodrug Scheidemann o vojni in miru. Voditelj nemških oportunističnih socialistov, poslanec Scheidemann, ki s svojo frakcijo krepko podpira Bethmann - Holwegovo politiko, tako da mu socialistični radikalci očitajo »izdajstvo«, je imel nedavno v Draždanih zanimiv govor o vojni in miru. Scheidemannova izvajanja so tem pomembnejša, ker so znane njegove intimne zveze z državnim kanclerjem. Scheidemann je med drugim dejal: Sila je velika in nespamentno bi bilo to tajiti, ker tudi naši nasprotniki to dobro vedo in vse svoje nade stavijo na naš notranji polom. Četudi bi se nemško ljudstvo zgrudilo, bi vendar pod sodbo zgodovine ostalo veliko, kot ljudstvo, ki je v boju za

svojo neodvisnost storilo nekaj nadčloveškega. Toda Nemčija ne more propasti in ne bo propadla, ker ne sme propasti. Propast Nemčije bi imela za ljudstvo najhujše posledice. Trenotno pomanjkanje bi se spremenilo v trajno bedo in delavski sloji bi ležali najgloblje pod razvalinami. Za srečen konec vojne je pa potrebno v prvi vrsti, da se zagotovi ljudstvu potrebni kruh. Mi ne trpimo samo pod tem, da hočejo Angleži izstradati tudi naše žene in otroke, ampak pred vsem pod tem, da se šopiri skopuštvu in da tega ne pobijamo dovolj. Druga predpostavka za srečen izid vojne je ta, da ljudstva ne zbegamo v njegovem trdnem prepričanju, da se bojujemo v svojo obrambo in ne zaradi osvojitve. Govoričenje o nemški osvojevalni vojski je popolnoma napačno, kajti danes se bojuje Nemčija v resnici le za svojo golo eksistenco. Res je, da je Bethmann govoril o »vojni karti« in o deželah, ki jih imamo kot zastavljene v svojih rokah, a pozabiti ne smemo, da so izgubljene nemške kolonije in da je Nemčija popolnoma odrezana od moria in inozemstva. Naša naloga mora biti ta, da zbiramo mase, ki naj pobijajo brezmejne zahteve na tej in na oni strani, da delujejo za skorajšen in trajen mir brez ponižanja, ki naj nam omogoči, da bomo zopet lahko v miru in slogi živeli s svojimi sosedi. Silno težavno pa je doseči mir in zato zahtevajo mnogi mir za vsako ceno. To bi pa pomenilo razkosanje in uničenje Nemčije. Mi hočemo mir brez ponižanja, dočim so francoski socialisti ponovno zahtevali osvojitve Alzacije. Najmanj desetkrat smo poskusili, stopiti s francoskimi sodrugi v dotiko in vedno so se poskusi izjalovili. Kakor nam, se je godilo tudi nemški vladi z nasprotnimi državami. V sovražnih državah smo slišali vedno le glasove o propadu Nemčije, o končni zmagi in diktiranju miru. Mir ni torej odvisen le od ene strani, ampak zanj sta potrebna dva. — Scheidemann je končno razpravljal o notranje-politiških zadevah ter je zlasti obsojal socialistične disidente, ki greše nad nemškim delavstvom, ako motijo edinost stranke.

Zveza kovinskih delavcev v Nemčiji je slavila dne 1. avgusta 25 letnico svojega obstanka. Leta 1891 je kongres v Frankfurtu na Meni je sklenil, da se naj posamezne kovinarske organizacije združijo v industrijsko zvezo. Zlasti je pospeševalo to misel prvo praznovanje prvega maja, ki je naletelo na silne ovire. Kovinarska zveza, največja strokovna organizacija na Nemškem, je štela skoro 600.000 članov, od katerih jih je 300.000 v vojni; padlo jih je že 13.000. Zveza je ostala tudi med vojno trdna.

Hindenburg je postal šef nemškega generalnega štaba.

Oklic francoskih socialistov. »Lokal-anzeigerju poročajo iz Haga, da je vodstvo stranke francoskih socialistov sklenilo z veliko večino, izdati oklic na socialiste Velike Britanije, Francije, Belgije, Srbije, Italije, Rusije, Kanade, Južne Afrike, Australije in Portugalske ter jih povabiti na kongres, ki bo zboroval v Londonu. Vzpored obsega naslednji dve točki: 1. Mirovni pogoji, 2. Kako bi utegnili po vojaški vojni najbolje zabraniti gospodarsko vojno in iz nje izvirajoče spore. Francoski socialisti so naročili mednarodni pisarni v Hagu, da organizira konferenco. Haška pisarna je že dne 30. avgusta razposlala dotična vabila.

Turčija in Bulgarija sta napovedali v četrtek vojno Rumuniji. Ta napoved je bila utemeljena v trenutku, ko je Rumunija stopila očitno na stran entente.

Petdesetletnica podmorske telegraf-ske zveze med Evropo in Ameriko. Prvič so zvezali Evropo in Ameriko s podmorskim telegrafom 5. avgusta 1858. Zveza je pa kmalu odrekla, ker niso še dobro poznali vplivov elektrike. Nato so ustanovili novo družbo, ki je izvedla novo napeljavo in jo dokončala 5. avgusta 1866. Zveza je stala deset milijonov mark. Od tega časa dalje je brzovjavna zveza z Ameriko nepretrgano obstojala. Dandanes je pa skoro ves svet preprežen s podmorskimi telegrafi.

Tretjo zimsko vojno bomo imeli. Zlasti so dogodki na Balkanu podali podlago zanjo. Tako trde vojaški strokovnjaki.

Tunel pod Rokavovo morsko ožino. Med angleškim pristaniščem Dover na eni in francoskim Calais na drugi strani morske ožine med Anglijo in Francijo je razmeroma majhna razdalja. Mislili so že nekda, da bi ti dve pristanišči zvezali s podmorskim tunelom. Ta misel se je sedaj obnovila. Sešla se je posebna komisija v Londonu, ki bo skušala prodreti v spodnji zbornici s predlogom, da se ta tunel zgradi, ker bo zlasti koristil ob vojni. Prvi načrt leta 1874 je izdelala Francija. Anglija je takrat iz strateških ozirov smatrala gradnjo za nevarno. V letih 1882 in 1906 je Francija zopet priporočala gradnjo tunela. Angleški parlament je pa predlog odklanjal. Sedaj je nastalo na Angleškem drugačno mnenje; pravijo, da bo stal tunel 500 milijonov kron in utegne biti zgrajen v treh ali štirih letih.

V Zedinjenih državah ameriških proti železničarska stavka. Če uprava železnice ne ugotovi zahtevam železničarjev do dne 4. septembra ob 7. uri zjutraj, stopijo železničarji v stavko.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Kolesarji

kateri vsled vojaške dolžnosti ne morejo rabiti kolesa, se naprošajo, da stopijo z nami v zvezo vsled nakupa zračnih cevi (Luftschläuche) in gumijevih plaščev (Laufdecke). Mi plačujemo za omenjeno blago najboljše ceno, za katero si bode vsak po vojni lahko novo kupil.

IVAN JAX & SIN
Ljubljana.

Rudarski koledar za leto 1917

izide prav kmalu. Cena mu bo K 1.20 po pošti 10 vin, več. Vsebina bo bogateja nego je bila lani. Organizacije in zaupnike vabimo, da koledar čimprej naroče pri: „Založba delavskih žepnih koledarjev“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6. I.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciskanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov je
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Francisk. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 181.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

„SIDA LIMONADNI PRAŠEK“ (velja 40 vin.) ter da tri do štiri kupice izvrstne žejo tešeče osvežujoče pijače. Neobhodno potrebno za vojake, izletnike (turiste) in za domačo rabo. — SIDA MALINJI PRAŠEK (velja 40 vin.) služi v izdelavo 1 1/2 fruta izvrstne malinje marmelade, kakor tudi kot nadomestilo za naravni malinovec. — SIDA MED (velja 35 vin.) in je najcenejša in najboljša jed s kruhom, osobito kot maža za kruh. Novosti za pecivo, SIDA PRAŠEK ZA PEKO (imenovan Eikremin-Backpulver) v violetnem ovoju nadomešča pri vsakovrstnih pecivih izbomo jajčni rumenjaki in drože (kvas). Je izvsten pomoček pri izdelavanju peciva v gospodinjstvu. 1 zavojček stane 20 v. Pošilja se po pošti najmanj za 2 kroni po povzetju.

Naroča se pri JOS. BERDAJS, LJUBLJANA št. 5, Zeljarska ulica.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.